

Een LGO-leerplan voor VSO-uitstroomprofiel **Vervolgonderwijs**

Hulpmiddel voor het gestructureerd ontwikkelen van een leerplan voor de leergebiedoverstijgende doelen in het vso

Thema: Ontwikkelen van een persoonlijk toekomstperspectief

VOORBEREIDINGSFASE

Stappen	LGO kerndoelen	Concretisering
<p>Heeft u de volgende stappen doorlopen?</p> <p>Stap 1. Informeren, draagvlak creëren:</p> <ul style="list-style-type: none"> Het team kent de kerndoelen. Het team heeft goed in beeld hoe de eigen school aan de LGO doelen werkt. Het team erkent de noodzaak om (sommige) LGO kerndoelen (beter) herkenbaar in het onderwijsaanbod op te nemen. <p>Stap 2. Uitgangspunten formuleren:</p> <ul style="list-style-type: none"> Het team bepaalt of er wordt gekozen voor een uitstroomspecifieke uitwerking of een meer gemeenschappelijke uitwerking. Het team bepaalt voor elk van de transitiedomeinen (vervolgonderwijs, werk, wonen, vrije tijd en burgerschap) of er wordt gekozen voor een uitstroomspecifieke uitwerking of een meer gemeenschappelijke uitwerking. <p>Stap 3. Verantwoordelijkheden benoemen:</p> <ul style="list-style-type: none"> Het team heeft een visie op de plaats van de LGO doelen en de verschillende transitiedomeinen in het totaal van doelen en activiteiten in de school. Het team kiest voor elk LGO thema en voor elk transitiedomein voor een vorm van programmering. Het management legt afspraken vast in het schoolplan en jaarrooster. 	<p>10. De leerling krijgt zicht op eigen voorkeuren, interesses en toekomstwensen op het gebied van werken, wonen, vrije tijd en burgerschap.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Het verkennen van de eigen kwaliteiten, voorkeuren en interesses. Het verkennen van eigen toekomstwensen op het gebied van vervolgonderwijs, werken, wonen, vrije tijd en burgerschap. Het verkennen van de eigen toekomstmogelijkheden op het gebied van vervolgonderwijs, werken, wonen, vrije tijd en burgerschap. Het ontwikkelen van een positief en realistisch zelfbeeld. Het verkennen van het aanbod van vervolgopleidingen en de ondersteuningsmogelijkheden daarbinnen die aansluiten bij de eigen voorkeuren en mogelijkheden.
	<p>11. De leerling leert afwegingen en keuzes te maken die leiden tot een passend persoonlijk toekomstperspectief.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Het kunnen presenteren van jezelf. Het realistisch leren benoemen van eigen prestaties en capaciteiten. Het realistisch leren benoemen van eigen toekomstmogelijkheden. Het leren afwegen wat realiseerbare en gewenste vrijetijds- en woonsituaties zijn en leren keuzes maken. Het leren benoemen van leerdoelen voor de verdere ontwikkeling. Het leren afwegen wat realiseerbare en gewenste vervolgopleidingen en (toekomstige) werksituaties zijn, gezien de mogelijkheden en beschikbare ondersteuning, en leren keuzes maken.

PLANNINGSFASE

Stap 4: Fasering en positionering van leerinhouden

Welke leerdoelen passen bij de verschillende fasen van de leerroute?	Bepaal welke inhoudelijke focus past bij verschillende onderwijsfasen/leerjaren.	Voorbeeld
	<p>Uitgangspunt: zorg voor een doorlopende leerlijn 'naar beroepsbeelden en opleidingsbeelden'. Hiermee verwerft een leerling de belangrijkste inzichten in de eigen interesses, voorkeuren en mogelijkheden voor vervolgopleiding en beroepsmogelijkheden.</p> <p>Uitgangspunt: leren kiezen en kunnen kiezen! Zorg ervoor dat de leerlingen continu onder begeleiding keuzeprocessen doorlopen. Het maken van keuzes, het opdoen van ervaringen en het reflecteren hierop vormen de basis voor de ontwikkeling van een persoonlijk toekomstperspectief.</p> <p>Waar ligt de focus in de verschillende fasen van de leerroute?</p> <p>Fase 1: Brede oriëntatie op de wereld van arbeid, studie en beroep, wonen, burgerschap en vrije tijd. Actieve exploratie. Keuzeprocessen zijn gericht op zelfbeeldverheldering, motievenreflectie en capaciteitenreflectie. Fase 1 is met name gericht op de keuze voor een bepaalde sector (vmbo) of een bepaald profiel (HVWO). Daarnaast wordt de leerling gestimuleerd na te denken over zijn toekomstperspectief in de contexten wonen, burgerschap en vrije tijd</p> <p>Fase 2: Verdere verkenning en verdieping. Fase 2 is er op gericht leerlingen actief te laten onderzoeken welke vervolgopleiding zij willen volgen/het best bij hen past, hoe het toekomstperspectief binnen een bepaald beroep is afgezet tegen de individuele talenten en mogelijkheden.</p>	
Hoe passen de doelen bij de rest van het onderwijs?	<p>Geef aan hoe de inhouden gekoppeld worden aan de visie en uitgangspunten van de school.</p> <p>Uitgangspunt: Loopbaanleren als cyclisch proces Loopbaanoriëntatie ontstaat door de cyclus: ervaringen opdoen, daarop reflecteren, keuzes maken en nieuwe ervaringen opdoen. Verbind de diverse ervaringen met elkaar door middel van begeleiding.</p> <p>Zorg daarom voor:</p> <ul style="list-style-type: none"> Voldoende gelegenheid om gevarieerde ervaringen op te doen. Passende begeleiding om van de ervaringen te leren en er op te reflecteren. Voldoende keuzemogelijkheden voor de leerling om vervolg te kunnen geven aan de uitkomsten van de reflectie. 	Voorbeeld

<p>Welke positie krijgt de begeleiding? Denk bijvoorbeeld aan (combinaties van):</p> <ul style="list-style-type: none"> • koppelen aan de stage • het voeren van ontwikkelingsgesprekken / studiebegeleidingsgesprekken • integreren in bepaalde vakken zoals bv <i>mens en maatschappij</i> en <i>mens en natuur</i> • aanbieden als vakoverstijgend thema • aanbieden als apart vak. <p>Hoe zorgt u voor voldoende keuzemogelijkheden? De leerling leert te oefenen in het maken van keuzes doordat hij keuzemogelijkheden aangeboden krijgt en daarin begeleid wordt. Dit komt tot uiting door bijvoorbeeld keuzemogelijkheden te bieden in:</p> <ul style="list-style-type: none"> • soort opdracht • stage-omgeving • werken in eigen tempo
--

Stap 5: Programmering van leeractiviteiten, didactiek en leeromgeving

Wat zijn geschikte werkvormen om de leerdoelen te bereiken?	Bepaal leeractiviteiten en didactiek die passen bij de inhoudelijke leerdoelen.	Voorbeeld
	<p>Ga na in welke contexten de leerling loopbaanervaringen opdoet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tijdens leeractiviteiten • tijdens beroepsgerichte stages • tijdens de maatschappelijke stages • in de vrije tijd • de leerling stimuleren om zelf contacten te leggen met bijvoorbeeld mensen in het werkveld (relatie met functioneren in sociale situaties) • de leerlingen stimuleren om zelf contacten te leggen met, bezoek af te leggen bij vervolgopleidingen • de leerlingen stimuleren tot het bezoeken van open dagen. <p>Hoe stimuleert u reflectie op de opgedane ervaringen? Denk aan:</p> <ul style="list-style-type: none"> • loopbaangesprekken/dialog • groepsgesprekken • het bijhouden van een portfolio en een pop • daag de leerling uit om te solliciteren naar (in- en externe stageplaatsen of weekend baantjes). <p>Wat kunnen passende werkvormen voor reflectie zijn?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Werkoverleg • Functioneringsgesprekken. <p>Stel per fase passende loopbaan- en scholingsvragen centraal. Bijvoorbeeld: Fase 1: Welke talenten heb ik/kan ik inzetten? In welke sector wil ik een vervolgopleiding volgen? Wat is daar voor nodig? Fase 2: Wat past bij mij? Waar ben ik goed in? Wat is mijn ambitie? Wat zijn mijn mogelijkheden?</p> <p>Hoe stimuleert u de leerling om zélf stappen te zetten ten behoeve van zijn leren, loopbaan, zelfstandig functioneren? Stimuleer de leerling bijvoorbeeld om:</p> <ul style="list-style-type: none"> • gesprekken (over loopbaanervaringen) aan te gaan personen in de omgeving • idem met betrekking tot opleiding • idem met betrekking tot zelfstandig wonen • eigen leervragen te herkennen • contacten te leggen met ondersteunende instanties. <p>Aan dit thema met betrekking tot gewenste en realiseerbare toekomstperspectieven in wonen en vrije tijd zal vaak in samenwerking met andere actoren (ouders, zorgaanbieders) worden gewerkt.</p>	
 <p>Wat zijn geschikte leeromgevingen</p>	<p>Beslis hoe de leeromgeving eruit moet komen te zien om aan te sluiten bij de inhoud en mogelijkheden van school en leerling.</p> <p>Denk bijvoorbeeld aan:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De leerling leert te oefenen in het maken van keuzes doordat hij keuzemogelijkheden aangeboden krijgt en daarin begeleid wordt. Dit vraagt om een leeromgeving gericht op maatwerk. • Richt voor alle leerlingen keuzemogelijkheden in, gericht op toekomstig leren, werken en maatschappelijke participatie (wonen, vrije tijd, burgerschap). <p>Welke eisen kunnen gesteld worden aan de begeleiding?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het inzetten van medewerkers die toegerust zijn op het begeleiden en coachen van leerlingen bij zulke keuzeprocessen. • De begeleiders kunnen beschikken over passende procedures en instrumenten ten behoeve van de begeleiding. 	<p>Voorbeeld Doorkijkje met betrekking tot regiefunctie: Jongen met ASS wil piloot worden. In plaats van dit uit zijn hoofd te praten omdat het gezien zijn stoornis weinig kans heeft, wordt hij begeleid om zelf hierover na te denken en stappen te ondernemen. De regie over het maken van keuzes en het ophalen van informatie wordt bij de leerling gelegd zodat deze leerling hiervan kan leren.</p>

<p>Welke eisen kunnen gesteld worden aan de stageplaats?</p> <ul style="list-style-type: none"> • De stageplaats past bij de motieven en capaciteiten van de leerling. • Er is begeleiding aanwezig die de leerling stimuleert om zich bewust te worden van zijn voorkeuren. • Er is regelmatig overleg tussen school en stageplek met betrekking tot de persoonlijke ontwikkeling van de leerling. • De leerling krijgt de ruimte om af en toe wat afstand te nemen en na te denken over....
--

Stap 6: Kiezen van passende leermiddelen

<p>Wat zijn geschikte leermiddelen?</p>	<p>Inventariseer welke leermiddelen aansluiten bij de uitgangspunten.</p> <p>Er is een inventarisatie van leermiddelen beschikbaar die op verschillende categorieën is te doorzoeken.</p>
--	--

Stap 7: Benoemen van werkwijze van beoordeling

<p>Op welke wijze worden de leerresultaten inzichtelijk gemaakt?</p>	<p>Geef aan hoe je de ontwikkeling van de leerling zichtbaar maakt.</p> <p>Ga eerst na: in hoeverre wilt u de ontwikkeling van een persoonlijk toekomstperspectief beoordelen, vanuit welke visie en met welk doel wilt u dat doen.</p> <p>Welke beoordelingsvormen zijn daarvoor geschikt?</p> <p>In het algemeen is het de bedoeling om vast te stellen of leerlingen na het volgen van een programma (of een specifiek aanbod) ook werkelijk competentier zijn geworden. Er zijn echter geen formele criteria vastgelegd voor de competenties op de leergebiedoverstijgende thema's en daarmee ook niet hoe dat kan worden getoetst.</p> <p>De school stelt daar zelf een werkwijze voor vast. Daarbij is het belangrijk hier met het gehele team gezamenlijk een lijn in te trekken:</p> <ul style="list-style-type: none"> • over welke competenties gaat het in dit uitstroomprofiel (met prioriteiten in het licht van toekomstperspectieven). • ontwikkelen van een gelijke manier van kijken daarnaar (tussen verschillende betrokken docenten en door de leerjaren of onderwijsfasen heen). • het vastleggen van competentie (met name in ontwikkelingsvolgmodel, portfolio, transitiedocument). <p>Vaak zal de observerende en beoordelende blik van de leerkracht gekleurd worden door het gebruikte instrumentarium. De beoogde onderwijsopbrengst en het vaststellen van resultaat is logischerwijze met elkaar verbonden. Daarom zal dit van meet af aan in de planning aandacht vragen en niet pas achteraf.</p> <p>Klik hier voor verdere aanwijzingen voor deze stap en verwijzingen naar bruikbare informatie en instrumentarium.</p>
---	---

REALISATIEFASE

Stap 8: Uitvoeren van leeractiviteiten en beoordeling

- De betrokkenen voeren leeractiviteiten uit voor alle LGO thema 's in de betreffende uitstroomprofielen.
- Het management volgt (of laat dat doen) op systematische wijze de voortgang van de implementatie en heeft daartoe een werk- en overlegstructuur ingericht.

Het programma wordt uitgevoerd gedurende de periode van bijvoorbeeld één schooljaar (de school kan er natuurlijk ook voor kiezen om gedurende een kortere periode "proef te draaien"). Dit schooljaar wordt gebruikt om de kwaliteit en het effect van het programma te toetsen. Vragen die daarbij kunnen worden gesteld zijn bijvoorbeeld:

- Is het programma 'aan de maat' van onze leerlingen?
- Welke meetbare effecten sorteert het programma?
- Voorziet het programma in een algemene behoefte? Zijn aanpassingen noodzakelijk in inhoud en/of in tijd?
- Wordt het programma op de beoogde wijze uitgevoerd?

EVALUATIEFASE

Stap 9: Vastleggen van evaluatiedata

- Het management legt vast op welke wijze, wanneer en op basis van welke criteria/prestatie indicatoren wordt geëvalueerd
 - op het niveau van de uitvoering conform gemaakte afspraken;
 - op het niveau van waardering van de betrokkenen;
 - op het niveau van leeropbrengsten.
- Het management vraagt waar nodig adviezen om het programma in zijn totaliteit te verbeteren.
- Het management besluit tot het vastleggen van (onderdelen van) het programma dan wel tot hernieuwde planning.

BORGINGSFASE

Stap 10: Borging in plannen, in handelen en in roosters

- Het management legt in afspraken met het team vast op welke wijze de herkenbaarheid van de leergebied overstijgende doelen is terug te zien in het handelen van elk teamlid.
- Het management legt afspraken vast in het schoolplan (eventueel het jaarplan/managementovereenkomsten) en in de roosters.
- Alle betrokken medewerkers verwerken de gemeenschappelijke leeractiviteiten met betrekking tot de leergebied overstijgende kerndoelen in groepsplannen.
- Speciale, geïntensiverde begeleiding met betrekking tot de leergebied overstijgende kerndoelen worden voor individuele leerlingen vastgelegd in een handelingsplan.

